

Nagrade in priznanja Slovenskega arheološkega društva za leto 2022

(Prirejeno po predlogah in poročilu komisije za nagrado in priznanja SAD)

Komisija v sestavi dr. Borut Križ (Dolenjski muzej Novo mesto), mag. Uroš Bavec (Zavod za varstvo kulturne dediščine) in dr. Janka Istenič (Narodni muzej Slovenije) je v letu 2023 prejela eno vlogo za častno članstvo, štiri vloge za podelitev priznanja SAD in eno vlogo za nagrado za življenjsko delo. Na dopisni seji 31. 5. 2023 je komisija sklenila, da se podeli predlagano nagrado za življenjsko delo, častno članstvo pa se za to leto ne podeli. Pri odločanju o podelitvi priznanj sta bila zaradi navzkrižja interesov dva člana komisije (Janka Istenič in Uroš Bavec) izločena. Zamenjali sta ju nadomestni članici komisije, ki ju je predlagal predsednik SAD: Alma Bavdek (Notranjski muzej Postojna) in dr. Irena Lazar (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije). Komisija v sestavi Križ, Lazar, Bavdek je na seji 1. 6. 2023 sklenila, da SAD letos podeli eno priznanje.

V skladu s Pravilnikom o nagradah SAD je Komisija za nagrade in priznanja na podlagi pisnih predlogov za leto 2022 podelila nagrado za življenjsko delo in priznanje za izjemen enkratni dosežek s področja arheologije. Svečana razglasitev nagrajencev je bila 22. 6. 2023 na letnem srečanju Slovenskega arheološkega društva.

Priznanje Slovenskega arheološkega društva za izjemen dosežek je prejel Boštjan Laharnar za monografijo *From Odra to Albion/Od Okre do Albijske gore*.

Monografija *From Odra to Albion/Od Okre do Albijske gore* je izšla leta 2022 kot 45. zvezek serije Katalogi in monografije. Obravnava postojnsko arheološko topografsko regijo oziroma širšo Notranjsko od pozne prazgodovine do vključno rimske dobe. Obsega 433 strani in obsežno slikovno gradivo ter je dvojezična, slovenska in angleška. Razdeljena je na pet poglavij, pri čemer jedro predstavljata 3. in 4. poglavje. 3. poglavje *Najdišča in najdbe* je obsežen in izčrpen katalog 123 najdišč prazgodovinskih kovinskih dob in rimske dobe Notranjske. Sistematični topografski opisi najdišč vključujejo arheološko analizo in interpretacijo posnetkov laserskega zračnega skeniranja zemeljskega površja. Del poglavja je podroben katalog drobnih arheoloških najdb, ki jih hrani Narodni muzej Slovenije. 4. poglavje, *Notranjska v železni in rimski dobi, drobne najdbe, gradišča, grobišča in kultni prostori*, je poglobljena tipokronološka obravnava kovinskih najdb notranjskih najdišč, bistvena za datacijo in interpretacijo arheoloških najdišč. Ugotovitve in glavni poudarki izsledkov te temeljite znanstvene analize, ki upoštevajo najnovejše stanje raziskav na širšem geograf-

skem prostoru, so podani v 5. poglavju, *Sklepna beseda*. Vključujejo pomembne nove uvide v obdobje kovinskih dob, še posebej prehoda iz mlajše železne v rimsko dobo.

Knjiga *Od Okre do Albijske gore* izhaja iz obsežnega in poglobljenega raziskovalnega dela, ki izkazuje avtorjevo bistrovidno opazovanje in analizo ter široko znanje in domiselnost pri interpretaciji. Zaradi bogastva podatkov ter njihove zglede predstavitve in interpretacije je referenčno delo za arheologijo Notranjske in sosednjih območij, s pridom pa jo uporabljamo tudi pri opredeljevanju številnih drobnih kovinskih najdb.

Nagrado Slovenskega arheološkega društva za življenjsko delo je prejela dr. Marjeta Šašel Kos.

Marjeta Šašel Kos je diplomirala iz stare grščine in arheologije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Dve leti je bila podiplomska študentka na Britanski šoli v Ateni. Leta 1980 je magistrirala na Oddelku za arheologijo Filozofske fakultete v Ljubljani s temo *Pomen Zgodovine Kasija Diona za Zahodni Balkan* in devet let pozneje (1989) doktorirala na Oddelku za klasično filologijo v Ljubljani z monografijo *Zgodovinska podoba prostora med Akvilejo, Sirmijem in Jadrantom pri Kasiju Dionu in Herodijanu* (1986), ki jo je komisija priznala kot doktorsko delo. Med letoma 1985 in 1987 je delala kot asistentka na Oddelku za klasično filologijo Filozofske fakultete v Ljubljani, od leta 1987 do upokojitve leta 2021 pa kot raziskovalka na Inštitutu za arheologijo ZRC SAZU. Suvereno je nadaljevala raziskovalno smer, ki povezuje antično arheologijo, zgodovino in epigrafiko, smer, ki jo je na Slovenskem začel Balduin Saria, profesor na Univerzi v Ljubljani med svetovnima vojnama, nadaljevala pa sta jo Jaroslav Šašel in Vera Kolšek.

Opus Marjete Šašel Kos vsebuje okrog 460 znanstvenih in strokovnih del, objavljenih v slovenskem in več tujih jezikih. Najpomembnejša znanstvena dela so zbrana v šestih avtorskih monografijah, okoli 200 znanstvenih razpravah in 120 člankih, več kot 50 geslih v enciklopedijah in leksikonih ter 70 recenzijskih predstavitev predvsem znanstvenih del.

Na področju antične zgodovine sta njeni monografski študiji o rimskem osvajanju Zahodnega Balkana oziroma o Iliriku, kot ga je predstavil Apijan, ter o prostoru med Akvilejo, Jadranskim morjem in Sirmijem v besedilih Kasija Diona in Herodijana postali sodobni referenčni deli.

Posebno poglavje njenega opusa zasedajo študije o kultih in religijah na našem prostoru, ki so omogočile vpogled v zapletene religijske »pokrajine« pozne prazgodovine in antike.

Tretja komponenta njenega opusa so epigrafske študije, kjer med številnimi članki najdemo tudi dve monografiji. Leta 1979 je izšel manjši korpus latinskih napisov Grčije (*Inscriptiones Latinae in Graeciae repertae*), ki so bili v težko dostopnih publikacijah objavljeni po izidu 3. zvezka *Corpus Inscriptionum Latinarum* (CIL III), leta 1997 pa obsežna knjiga napisov iz Narodnega muzeja Slovenije, kjer je leta 2004 uredila nov lapidarij.

Obsežen opus strokovnih objav vključuje številna gesla v enciklopedijah in leksikonih, med katerimi najbolj izstopata *Der Neue Pauly - Enzyklopädie der Antike* in *Enciklopedija Slovenije*. Odlična so njena poljudnoznanstvena dela, med katerimi naj posebej omenimo prispevke v knjigi *Zakladi tisočletij* (1999) in vodnik *Lapidarij Narodnega muzeja Slovenije, Rimski spomeniki* (2004). V njih je poljudno in zanimivo, vendar brez poenostavitev, ki bi okrnile znanstveno korektnost, predstavila številne vidike rimske dobe na Slovenskem.

Prezreti ne gre njenega uredniškega dela. Bila je urednica Arheološkega vestnika, s Petrom Scherrerjem pa je uredila tri zvezke o avtonomnih mestih Norika in Panonije,

ki so izšli med letoma 2002 in 2004 ter veljajo za referenčna dela.

Delo Marjete Šašel Kos odlikujejo izjemna erudicija, kakovost in obseg. Delo predhodnikov je suvereno nadaljevala ter dosegla velik znanstveni ugled doma in v mednarodnih krogih. Sodelovala je pri več obsežnih mednarodnih projektih in si prizadevala za ustrezen položaj antične zgodovine, arheologije, epigrafike in klasične arheologije v družbi. Njena mednarodna prepoznavnost je med drugim izražena s članstvom v londonski *Society for the Promotion of Roman Studies* in v *Association Internationale d'Epigraphie Grecque et Latine*, kjer je bila članica upravnega odbora, ter z dopisnim članstvom v Avstrijskem in Nemškem arheološkem inštitutu. Za svoje delo je prejela več nagrad in priznanj, med drugim Zoisovo nagrado za vrhunske dosežke pri raziskovanju antične zgodovine, Zlati znak ZRC SAZU za raziskave na področju latinske epigrafike ter antične zgodovine Balkana in vzhodnih Alp v delih antičnih zgodovinarjev in geografov ter priznanje Slovenskega arheološkega društva za izjemen znanstveni dosežek za postavitev novega lapidarija v Narodnem muzeju Slovenije.

Nagrada za življenjsko delo Slovenskega arheološkega društva Marjeti Šašel Kos odraža spoštovanje slovenske arheološke skupnosti do njenega predanega, uspešnega in izjemno plodnega dela.